

נא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי היהימם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

וארא

◆ מסירות נפש לקידוש ה' ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

לעילוי נשמת
מור אבי רבי דניאל בן רבקה זצ"ל
נלב"ע ו' שבט תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

וארא

מסירות נפש לקידוש ה'

ויאמר יי' אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו פה אמר יי' שלח את עמי ויעבדני: ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך בצפרדעים: ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך: ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים: (שמות ז כ"ו-כ"ט)

איתא במדרש רבה (שמות י ב) ובתנוריך ובמשארותיך, כשהיתה המצרית לשה את העסה ומסקת את התנור, באין הצפרדעים ויורדין לתוך העסה ואוכלין את הפצק ויורדין לתוך התנור ומצננין אותו ונדבקות בפת, שנאמר: ובתנוריך ובמשארותיך, ואימתי עונתה של עסה להדבק בתנור, הוי אומר בשעה שהוא מסק, מן הצפרדעים נשאו חנניה מישאל ועזריה קל וחמר בעצמן, וירדו לתוך כבשן האש.

הקל והומר מהצפרדעים

בדרשה שנשא המגיד הירושלמי רבי שבתי יודלביץ זצ"ל אמר: כולנו יודעים כי חנניה מישאל ועזריה היו נכונים למסור את נפשם על קידוש ה' ובלבד שלא ישתחוו לפסל, כולנו יודעים כי לאחר שהפילים נבוכדנצאר הרשע אל תוך כבשן האש, נעשה להם נס והם ניצלו, אולם עלינו לבאר מהי זכותם הכל כך גדולה של שלושת

הצדיקים, הלא במשך אלפי שנות קיומו של העם היהודי, מסרו אלפים ורבות מבני ישראל את נפשם ובלבד שלא לעשות עצמם כמכירים באלוהים אחרים מלבד אל אחד?

תשובה לדבר נוכל למצוא מתוך דברי הגמרא (פסחים נ"ג:): דרשו חכמינו ז"ל כך: עוד זו דרש תודוס איש רומי, מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם לכבשן האש?

נשאו קל וחומר בעצמם מהצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם, כתיב בהו "וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתְךָ וּבְחֹדֶר מְשֻׁכָּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ" אימתי משארות (בצק) מצויות אצל תנור? הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה...

חנניה מישאל ועזריה דרשו קל וחומר בעצמם, אם הצפרדעים שאינם מצווים על קידוש ה' אף על פי כן קפצו ונכנסו במצרים אל התנורים הבווערים, אנו שמחוייבים במצוות קידוש ה', בודאי ובודאי שעלינו למסור נפשינו על קדושת שמו הגדול והנורא, ולבוא באש ובמים למען מטרה נעלה זו...

אלא שכאן שואל רבי יהונתן אייבשיץ קושיה אדירה, הכיצד ניתן לומר שהצפרדעים אינם מחוייבים בקידוש שמו יתברך, הלא אף שבאופן כללי אין הם מחוייבים במצוות, הרי במקרה זה הם נשלחו על ידי הקדוש ברוך הוא במפורש אל התנורים, והתנורים בווערים היו, כאשר הקדוש ברוך הוא מצווה את הצפרדעים לקדש את שמו ולהכנס אל בין לשונות האש שבתנור הלוהט, האם אין הם מחוייבים לעשות זאת?

קידוש ה' של הצפרדעים במצרים.

אכן אומר רבי יהונתן אייבשיץ התשובה היא פשוטה, הצפרדעים אמנם נצטוו באופן כללי להכנס אל תנורי מצרים, אולם אף צפרדע לא נצטוותה באופן אישי למלא את החלק הזה בציווי, כל צפרדע היתה יכולה לבחור לעצמה את זירת הפעולה בה היא תמלא אחר

רצונו של הקדוש ברוך הוא, אולם אף על פי כן ולמרות כל זאת, החליטו חלק מהצפרדעים להכנס במסירות נפש אל התנורים הבוערים ולקיים את מצוות ה' יתברך במסירות נפש בדוקא.

הבה ננסה לתאר לעצמנו את מצבן של הצפרדעים במצרים, על פי תירוצו של רבי יהונתן אייבשיץ ואזי נוכל להבין היטב את עומק מסירות נפשם.

שכן הנה אילו היו הצפרדעים מסודרים לגיונות לגיונות, והיה הקדוש ברוך הוא מעמיד בראש אחת מפלוגות הצפרדעים, גנרל, מלביש את כולם בכומתה צהובה, ומורה למפקד אתה תלך עם חייליך-צפרדעיך אל מיטתו של פרעה, ואחר כך מעמיד גנרל אחר בראשה של קבוצה נוספת, אשר את ראשה מעטר כובע אדום, ומורה לו אתה ופלוגתך תתנחלו בבית עבדי פרעה, ואילו את הקבוצה השלישית אשר קסדה כחולה לראשה, היה שולח כשמפקדה בראשה אל התנורים, אזי באמת ניתן היה לומר כי הצפרדעים נצטוו על ידי הקדוש ברוך הוא להכנס אל התנורים ולמסור נפשם על קדושת שמו.

אולם לאמיתו של דבר המצב היה שונה לחלוטין, הקב"ה קבע, כי על הצפרדעים להכנס לכל מקום ובכלל זאת לתנורים, לא היו פקודות, לא היו מפקדים, היתה רק הוראה כללית "וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבְחֹדֶר מְשַׁכְּבְּךָ וְעַל מִטְתְּךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּנְךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ" (שמות ז כ"ח)

כעת עמדה בפני כל צפרדע הברירה, היא היתה יכולה להחליט להכנס אל מיטתו של פרעה, אל המזרון המשובח מתחת לפוך הנעים, היא היתה יכולה לבחור בבתי עבדי פרעה, ולהנות מחופש פעולות, והיא יכולה היתה גם להכנס אל התנור הצפוף והלוהט ולהשרף חיים באש הבוערת.

גם אילו היתה הצפרדע הצדקת בוחרת למלא את ציווי ה' יתברך במיטתו של פרעה ולהתכרבל לה מתחת לפוך, היא היתה יכולה לעמוד לפני כן, ולומר לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני מוכנה ומזומנת לקיים מצות עשה של 'ובמטתך' ולהכנס אל המיטה

הנוחה, גם בכך היא היתה מקיימת את ציווי ה' יתברך באופן מושלם, הקדוש ברוך הוא הלא ציווה להיכנס אל מיטת פרעה וכך בדיוק היא עשתה.

אילו היו שואלים אותה מה יהא על ציוויו של הקב"ה 'ובתנור'ך? היא היתה יכולה להשיב בלי היסוס, לשם תיכנס צפרדע אחרת, למה דוקא אני...?

אולם אף על פי כך, למרות שיכלו הצפרדעים לקיים את מצוות בוראן בנוחות ובנעימות, היו צפרדעים אשר החליטו לפעול אחרת, היו צפרדעים אשר בחרו לקיים את מצוות בוראם דוקא בתוך התנור הלוהט, התנור הבוער, התנור הרותח, הן ראו כי האש מקפצת באח, הם הרגישו את החום הכבד על בשרם, הן הבינו כי משמעות הקפיצה אל בין הלהבות, הינה מוות ודאי ביסורים קשים, אולם למרות זאת הן קפצו בקפיצה אחת היישר אל האש, הן לא היו מחוייבות לעשות זאת, אולם מרצונם החופשי הן החליטו למסור נפשן ולקיים את מצוות 'ובתנור'ך בדווקא.

הק"ו שלמדו חנניה מישאל ועזריה מהצפרדעים

מאותן צפרדעים למדו חנניה מישאל ועזריה קל וחומר, ולעצמם הם אמרו, אם הצפרדעים אשר לא היו מחוייבות לקיים את ציווי בוראן דוקא במסירות נפש, בחרו בכל זאת לסיים את חייהן בקפיצה של קידוש ה' אל תוך התנור, אנו שמחוייבים אנו במצוות קידוש שמו הגדול והנורא, בודאי שעלינו למסור את נפשנו למען מטרה נעלה זו, ואם כרוך הדבר בעליה על המוקד בגזירת נבוכדנצאר יהי כן נכונים אנו לכל הקרבה שתידרש, והכל למען קדושת שמו יתברך.

וכך מובא בפנינים משולחן גבוה להגר"א דשמע בהיותו כבן שבע מבעל השאגת אריה את הקושיא, היאך למדו חנניה מישאל ועזריה מהצפרדעים, והלא הצפרדעים נצטוו בפירוש על התנורים, משא"כ חנניה מישאל ועזריה שלא נצטוו למסור את נפשם?

ותירץ הגר"א דכיון דהקב"ה ציוה על הצפרדעים להיות בעוד מקומות מלבד התנור, הרי שיכלה כל צפרדע להורות היתר לעצמה שלא ליכנס לתנור, דהרי יכולה לקיים את ציווי ה' גם במיטות וכו' ומזה שנכנסו לתנור לקדש את שמו יתברך, משם למדו חנניה מישאל ועזריה שלמרות שיכלו לברוח בכל אופן מסרו עצמם לקידוש שמו.

עתה הבה ונבחן מה קרה בסוף עם הצפרדעים במצרים, מה עלה בגורלן של אותן צפרדעים אשר מסרו את נפשן על קידוש ה', ומה ארע לאחיותיהן אשר בחרו לקיים את המצוה במיטתו של פרעה?

ובכן הפסוק מסיים ואומר "וַיֵּעַשׂ יי' פְּדָבַר מִשֵּׁה וַיָּמְתוּ הַצִּפְרָדַיִם מִן הַבָּתִּים מִן הַחֲצֹרֹת וּמִן הַשְּׂדוֹת: וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֲמָרִם חֲמָרִם וַתִּבְאֵשׁ הָאָרֶץ:" (שמות ח ט-י)

אותן צפרדעים אשר בחרו לקיים את מצוות "ובמיטתך ובבתי עבדיך" אותן צפרדעים אשר נכנסו למיטתו של פרעה כשרוממות הלשם יחוד בגרונם, אותן צפרדעים אשר בחרו במרחבי השדות, אותן צפרדעים אשר שוטטו להן להנאתן בין חצרות המצרים, הן מתו לבסוף, ועליהן נאמר "וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֲמָרִם חֲמָרִם וַתִּבְאֵשׁ הָאָרֶץ".

ואילו אותן צפרדעים אשר נכנסו במסירות נפש אל תוך התנורים הלוהטים, דוקא הן לא מתו, דוקא הן נשארו בחיים, וכמ"ש במדרש (ילקוט שמעוני וארא רמז קפ"ב) מה פרע להם הקדוש ברוך הוא? שכל הצפרדעים מתו, ואותן שירדו לתנור לא מתו, מפני שמסרו עצמן לשרפה: ועליהן נאמר "רַק בְּיַאֲר תִּשְׁאָרְנָה" (שמות ח ה).

מסירות נפש מרצון

נחזור אל בבל אל חנניה מישאל ועזריה, כאשר עומדת בפני שלשת הצדיקים האפשרות למסור נפשם על קדושת ה' ולהכנס אל כבשן האש, או להשתחוות לצלם, הם פונים אל התורה ומחפשים תשובה כיצד עליהם לנהוג?

את התשובה הם מוצאים אצל הצפרדעים במצרים, אשר כפי הנכתב לעיל, מסרו נפשם מרצונם החופשי למען קדושת שמו יתברך.

ולכאורה עלינו לשאול קושיה נוספת, מדוע הרחיקו חנניה מישאל ועזריה ובחרו ללמוד דוקא מהצפרדעים, אשר כלל אינם בעלי בחירה, היה להם לפתוח את ספר בראשית, בפסוק "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְיָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לְתֵת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ" (בראשית טו ז) שממנו לומדים על אודות הכבשן אליו ביקש נמרוד להשליך את אברהם אבינו, משום שלא הסכים להשתחוות לצלם, וללמוד ממנו וללכת בעקבות אביהם הגדול אל כבשן האש?

על מנת להבין את הענין ולהשיב על שאלה זו, עלינו ללמוד מעט על הנסיבות בהן הושלכו חנניה מישאל ועזריה אל כבשן האש. (דניאל פרק ג')

ובכן, ראשיתו של המעשה, בפסל אותו הקים והעמיד נבוכדנצאר בבקעת דורא אשר בבבל, פסל בגובה שישים אמה ורוחב שש אמה, כאשר בפיו הכניס נבוכדנצאר את ציץ הזהב של הכהן הגדול, ובכוחו, היה הפסל פותח את פיו ומכריז אנכי ה' אלקיך.

טקס הכתרת הפסל, המעמד בו הוא הוצב לראשונה על עמדו, נערך על ידי נבוכדנצאר ברוב עם.

אל הטקס החגיגי אשר נקבע ליום הכיפורים שחל להיות בשבת, הוזמנו כל עמי הארץ, כל נתיני הממלכה, וכלל ישראל עם, ועל גבי במה גבוהה המיוחדת, אמורים היו לשבת שלשה נציגים מכל אומה ולשון, מאות מאות של נציגים וביניהם כמובן אף נציגיו של העם היהודי, שלשה בחורי ישיבה צדיקים, אשר שמותיהם חנניה מישאל ועזריה.

למעשה שלשת הנציגים שימשו ביחד עם דניאל רבם מעין שגרירים קבועים בחצרו של נבוכדנצאר, בדרך כלל לא היתה לשלשת הבחורים כל בעיה למלא את התפקיד, אוכל כשר הוכן במיוחד בשבילם, וניתנה להם חירות מוחלטת בכל הקשור למצוות דתם, אולם הפעם המצב היה שונה.

אחת התכניות המרכזיות בטקס הכתרת הפסל היתה, השתחוואה משותפת של כל הנוכחים, השתחוואה אשר אמורה היתה להתבצע עם השמע שריקה מיוחדת מלווה בתופים ובשירה, שריקה אשר נקבעה כסימן ברור.

את התפקיד הזה, ברור כי חנניה מישאל ועזריה לא יכולים היו למלא, בחורי ישיבה צדיקים יראים ושלמים, שהם ישתחוו לפסל, חס וחלילה, עבודה זרה ממש!!!

דא עקא, שההשתתפות בטקס ובהשתחוואה המשותפת היתה חובה גמורה, נבוכדנצאר יצא בהכרזה מיוחדת, כי כל מי שלא ישתחוה לפסל עם השמע השריקה, אחת דתו להיות מושלך אל כבשן האש ולהשרף חיים.

ובכן מה עושים? ניגשים אל הרבי, אל דניאל...

רבנו מה עלינו לעשות לעת אשר כזאת? הם שואלים, ודניאל אשר הוא עצמו לא הוזמן אל הטקס, ולפיכך לא עמדה בפניו כל בעיה, במקרה זה אינו יודע מה להשיב מה עושים, הוא אומר לתלמידיו המצפים למוצא פיו, מדוע אתם שואלים אותי, הלא יחזקאל הנביא חי עמנו, הוא ראה את מעשה המרכבה הוא הסמכות העליונה ודעת התורה המכרעת בנושאים כבדי משקל כעין אלו, ואותו עליכם לשאול.

ואכן שלשת הצדיקים הצעירים, נכנסים אל יחזקאל הנביא, ושוטחים את שאלתם בפניו, הם מספרים לו על תפקידם בבית המלך, הם מתארים לו את התכניות לטקס המיועד להתקיים בקרוב, הם מסבירים לו כי הם נבחרו לייצג את עם ישראל על גבי בימת הכבוד, וכעת הם מגיעים לעיקר, מה עלינו לעשות?

הם שואלים הלא בודאי אין אנו יכולים להשתחוות לצלם, מוסיפים הם ומחדדים את שאלתם...

אלא שיחזקאל הנביא לא מבין את הבעיה, מי מחייב אתכם ללכת לטקס? הוא שואל את הבחורים העומדים מולו, תתחבאו, אל תגיעו בכלל למעמד, וכך לא תעמוד בפניכם כל בעיה, הלא איש לא יוכל

לבדוק אם נציגי העם היהודי נמצאים בין אלפי הנציגים שישבו על הבמה, כך מקובלני מרבי ישעיהו הנביא אשר לימדני כי יש לאחוז בגישה של "חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם" (ישעיהו כו כ) הוא מסיים את עצתו הפשוטה.

אולם שלושת השגרירים הנאמנים של עם ישראל אינם מקבלים את העצה, רבי הם אומרים ליחזקאל הנביא, רבי אתה צודק, אנחנו יכולים באמת לא להגיע לטקס, אנחנו יכולים להתחבא ולהתחמק, אף אחד לא ידע, אבל הם ממשיכים מה יהיה מחר בבוקר, מה יהיה כאשר ברדיו ובכל העיתונים יתפרסם כי כולם השתחוו לפסל מבלי יוצא מן הכלל? איזה חילול ה' נורא יגרם כתוצאה מכך, הלא כולם יהיו משוכנעים כי אין בין היהודים אפילו אחד אשר חס על כבוד קונו ועמד למחות על הבזיון הנורא!!!

נו משיב להם יחזקאל, ובכן מה ההצעה שלכם?

ההצעה שלנו היא דוקא ללכת לטקס עונים לו כאחד שלשת הצדיקים, אנו רוצים לעמוד על בימת הכבוד, וכשתשמע השריקה ומליוני כופרים יכרעו על הרצפה וישתחוו לפסל, אנו נעמוד ישר בקומה זקופה, ונכריז בכך קבל עם ועדה, כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, אנו נראה לכולם כי אין אנו פוחדים מנבוכדנצאר כי עבדי ה' אנו, ויראים אנחנו רק מלפניו, וכי מוחים אנו, על כבודו אשר ניתן למרמס. מסיימים חנניה מישאל ועזריה...

אם כן שואל הנביא יחזקאל את אורחיו מדוע באתם אלי, אתם הלא יודעים בדיוק מה אתם רוצים לעשות, אתם יודעים כי אינכם מחוייבים לנהוג כך, ואף על פי כן אתם עושים זאת מתוך בחירה חופשית ומה עוד יש לי להוסיף?

אלא שלשלת הצדיקים היתה שאלה חשובה עליה הם ביקשו לשמוע תשובה ברורה מיחזקאל הנביא, שאלה אשר את התשובה עליה יכול לספק רק נביא ה'.

וכך שאלו הם, רבי אנחנו רוצים לדעת, האם יצילנו הקדוש ברוך הוא מן האש המלחכת, אם נושלך אליה על ידי נבוכדנצאר!

על שאלה כזו אפילו יחזקאל הנביא אינו יכול להשיב, במקום הוא פונה איפוא אל הקדוש ברוך הוא, ושואל ריבוננו של עולם הגיעו אלי שלשה בחורים צעירים בשנים, אך זקנים בחכמה, ושואלים הם, האם תצילם מכבשן האש אם יפילו עצמם אליה על קדושת שמך הגדול, מה עלי להשיב להם? האם תגן עליהם אם לא...

והתשובה המפתיעה לא מאחרת לבוא, שכן הקדוש ברוך הוא משיב ליחזקאל הנביא ואומר לו, אמור להם כי כאשר דופקים את הראש בקיר מקבלים מכה, כלום יעלה איש על דעתו לחבוט בקיר עם הראש ולהגיד יהיה טוב? לא... תגיד להם שאני לא אציל אותם, מסיים הקדוש ברוך הוא.

וכך אומר המדרש: אמר לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, חנניה מישאל ועזריה מבקשים ליתן נפשם על קדושת שמך מתקיים את עליהן או לא? אמר לו איני מתקיים עליהם, הדא הוא דכתיב "בְּן אָדָם דִּבֶּר אֶת זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים הִלְדַּרְשׁ אֶתִּי אַתֶּם בָּאִים?" (יחזקאל כ ג) מאחר שגרמתם לי להחריב ביתי, ולשרוף היכלי, ולהגלות בני לבין האומות, ואחר כך אתם באים לדרשני?

"חֵי אָנֹכִי אִם אֲדַרְשׁ לָכֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים" (שם) באותה שעה בכה יחזקאל וקונן והילל בעצמו, ואמר: ווי לשונאי ישראל, אבדה שארית יהודה שלא נשתייר מיהודה אלא חנניה מישאל ועזריה' וזו תשובה באה להם, והיה בוכה והולך.

כיון שבא יחזקאל אמרו לו מה אמר לך הקב"ה?

אמר להם אינו מתקיים עליכם.

תשובה נוראה מזו לא יכולה להיות, חנניה מישאל ועזריה באים למסור את נפשם ולקדש את שמו יתברך, הדבר הגבוה ביותר שיהודי יכול לעשות, והתשובה האלוקית קשה כל כך איני מתקיים עליכם, ומה עשו חנניה מישאל ועזריה?

אמרו לו: בין מתקיים בין שאין מתקיים אנו נותנין נפשותינו על קדושת שמו.

אולם יחזקאל הנביא מתקשה להשלים עם התשובה, מדוע הוא שואל את האלקים, מדוע לא תציל את בניך המוכנים למסור נפשם על קדושת שמך, וכי מי כבר נשאר לנו מלבד שלשת הצדיקים הקטנים הללו, הם רוצים לקדש את שמך ולהכנס אל כבשן האש, ואתה אומר להם שלא תציל אותם, מדוע? שואל יחזקאל...

והאלקים משיב לו ואומר: וכי סבור הינך כי באמת לא אצילם, ודאי כי ינצלו ויעלו בשלום מתוך הכבשן הבוער אליו הם נכנסו לכבודי, אולם הם צריכים ללכת בתמימות, הם צריכים להפיל עצמם אל הכבשן על דעת מסירות נפש גמורה למען שמי, על דעת לההרג ולהשרף חיים באש המלחכת, אם יורדים אל הכבשן על דעת להנצל, אז נשרפים... בכדי להנצל יש לרדת אל הכבשן על דעת להשרף...

ואמנם חנניה מישאל ועזריה הושלכו אל כבשן האש, הם עמדו בפרהסיא על בימת הכבוד וסרבו להשתחוות לפסל, הם קידשו את ה' במסירות נפש ונידונו לההרג על מעשה זה, אולם הקדוש ברוך הוא הצילם מתוך הכבשן הבוער כפי שנראה בהמשך זהו איפוא חלקו הראשון של הסיפור, ומכאן נוכל כבר לבוא ליישוב הקושיה אותה הקשינו לעיל.

הלימוד מהצפרדעים

שאלנו מדוע היו צריכים חנניה מישאל ועזריה להרחיק נדוד וללמוד מהצפרדעים את הלכות מסירות נפש, מדוע לא נשאו עיניהם אל ההורים, אל אבות האומה אל אברהם העברי, אשר עמד מעבר אחד וכל העולם כולו מן העבר השני, ואף מסר עצמו להיות מושלך אל כבשן האש על קדושת שמו הגדול?

אכן כעת התשובה פשוטה, אילו היתה עומדת בפני חנניה מישאל ועזריה האפשרות לקפוץ אל בין הלהבות או להשתחוות לפסל הם אמנם לא היו זקוקים ללמוד מהצפרדעים כיצד עליהם לנהוג, הם היו

יכולים ללמוד זאת מאברהם אבינו, ואפשר שאף לימוד זה היה מיותר מבחינתם, שכן בודאי הם לא היו מוכנים לכפור באלוקיהם אפילו כלפי חוץ, ולו יהא המחיר כבד בדמות עונש שריפה בכבשן האש.

אולם כפי שראינו המצב היה שונה בתכלית, חנניה מישאל ועזריה כלל לא היו מחוייבים להשתחוות לפסל, הם היו יכולים פשוט להישאר בבית ולהיפטר מכל הבעיות.

אומנם יש במדרשים שכתוב שהם כן היו מחוייבים לעשות זאת, מכל מקום מתשובתו של יחזקאל הנביא שאמר להם "תְּבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם" משמע שהיה להם אפשרות להימנע ולא להגיע לטכס, על ידי שהתחבאו וכו'.

אלא ששלשת הצדיקים לא רצו לעשות כן, הם לא רצו להסתפק במילוי חובתם בהימנעות מלהגיע למצב בו יהיו מחוייבים להשתחוות לצלם, הם רצו לקדש את שם ה', כבוד קונם יקר היה בעיניהם, והם ביקשו למנוע את הבזיון אשר עלול להיגרם אילו לא יקום לכל הפחות יהודי אחד וימחה על כבוד אלוקיו.

על דינה של מסירות נפש במצב כזה הם לא יכולים היו ללמוד מאברהם אבינו, שכן אברהם נאלץ בעל כורחו להיכנס אל כבשן האש, או לכפור באלוקיו ולהשתחוות לפסל, בפני אברהם אבינו עמדה הבחירה, בין מסירות נפש לבין עבודה זרה, וכאן ההכרעה היתה פשוטה, כבשן האש.

אולם מסירות נפש כדי לחייב את עצמם למען קידוש ה'? על זאת לא שמעו עדיין שלשת הבחורים הצדיקים, ולהנהגה שכזו חיפשו הם מקור בתורה.

ואמנם את הדוגמא המבוקשת, דוגמא למסירות נפש למען קידוש שמו הגדול והנורא של מלך מלכי המלכים, מסירות נפש מתוך רצון חפשי למען האדרת שמו של הקדוש ברוך הוא, מצאו חנניה מישאל ועזריה אצל הצפרדעים במצרים.

שכן הצפרדעים כאמור, לא היו מחוייבים להיכנס אל תנורי מצרים הלוהטים, הם בהחלט היו יכולים לקיים את מצות האלקים בשלמות אילו היו נכנסים אל מיטתו של פרעה או אל בתי עבדיו.

אולם אף על פי כן, הם בחרו מרצונם להיכנס אל התנורים בדוקא, וזאת על מנת לזכות לקדש את שם אלקיהם.

מהצפרדעים למדו איפא שלשת הצדיקים קל וחומר, ולעצמם הם אמרו, אם הצפרדעים הקטנטנים הללו, אשר אינם מחוייבים במצות קידוש ה' מסרו נפשם על קדושת ה', אנו שמחוייבים אנו במצוות קידוש שם אלקינו, על אחת כמה וכמה שעלינו למסור את נפשנו ולבוא באש ובמים למען מטרה נעלה זו.

וזה אף מה ששאלו הם את יחזקאל הנביא... את הצפרדעים אשר קפצו במצרים אל התנורים הלוהטים הם אמרו הקדוש ברוך הוא הציל, האם גם אותנו יציל הוא כמותם אילו נכנס אל כבשן האש למען קדושת שמו הגדול.

ועל זאת השיב להם יחזקאל בנבואה בשלילה, שכן כך אמר כביכול הקדוש ברוך הוא, כאשר נכנסו הצפרדעים אל התנורים, הם עשו זאת על דעת שלא להנצל, ולפיכך אמנם הצלתים אני מן האש, אף שלשה צדיקים אלו, אילו ירדו אל כבשן האש במסירות נפש על דעת להשרף חיים, בודאי אצילם ואשמור עליהם, אולם עליהם למסור את נפשם באמת ברצינות מתוך ידיעה ברורה כי אין הם ניצולים, אזי יהיו הם באמת ראויים להצלה ניסית, בזכות מסירות נפשם, ואנכי אגן עליהם ואעלם בשלום מתוך הכבשן.

הנה כי כן זהו הלימוד הראשון, עמדנו על כוחה העצום של מסירות נפש למען קידוש שמו יתברך, מסירות נפש מרצון מתוך בחירה, כאשר מנגד עומדת אפשרות נוחה וקלה לצאת ידי חובת כל הצדדים, מסירות נפש שכזו גוררת בעקבותיה הנהגה ניסית מעל לדרך הטבע, כפי שמצינו אמנם אצל חנניה מישאל ועזריה בכבשן האש.

ועל אותה הנהגה ניסית בה ענה הקדוש ברוך הוא לאותם שלשה צדיקים, אנו משוועים לפניו, באמרנו בסליחות "מי שענה לחנניה מישאל ועזריה בכבשן האש הוא יעננו" (דרשות המגיד מרבי שבת יודלביץ זצ"ל)

מספר הגאון רבי ישכר שלמה טייכטל זצ"ל הי"ד, ראב"ד פיטישאן שבסלובקיה בעל ה'משנת שכיר'.

מה יפה חלקו של אותו גר צדק אשר היה דר בק"ק טאפאלשטאן ובילדותו בעודו בחור גוי היה משמש אצל קצב יהודי בתור עוזר וכל אנשי העיר היו מכירים אותו, וזוכרים אותו מאותו הזמן, ואז היה כאחד מבחורי הגוים הנולד מהורי הגוים.

באחד הימים נעלם מפה, והלך למונקאטש ושהה שם כמה שנים, ונכנסה בו רוח טהרה ובית דין צדק דעיר הנ"ל גירו אותו. ורבינו הקדוש בעל "מנחת אלעזר" זצ"ל מל אותו ונקרא שמו בישראל 'אברהם קליין' וכן כ"ז שנים היה כשעזב את בית היהודי, כן אמר לי האיש שהיה משמש בביתו, ומני אז הוא גר צדק ונשא אשה יראת ה' והעמיד בנים הלומדים תורה בישיבות, ונתקדש שם שמים על ידו.

ואזכיר מאותו גר צדק שיחה נאה, ששמעתי זה שנה ומחצה בערך בעת שהגלות במדינתנו היה בתוקפה, בהיותי בעיר פרעשבורג לאיזה צורך, ובשובי פגשתי בתחנה אותו גר צדק. ונכנסתי אתו בשיחה ב"דבר בעתו" במצבנו בו נמצאנו, ואמר לי בזה הלשון: רבי אני מתאר לעצמי מצבנו בזמננו, כאחד הזקוק ניתוח מאוד קשה, הניתוח הצליח ועלה יפה, אבל כאן צצים ובאים סיבוכים שונים, וכדי שיוכל לעמוד בהם דרוש לב חזק, למי שלבו חזק יעמוד בזה, ובאם ח"ו לא, לא יחזיק מעמד.

כן בזמן הזה מבצע הקב"ה ניתוח גדול ונגרמים סיבוכים, למי שליבו חזק באמונה בהשי"ת יחזיק מעמד, ומי שח"ו ליבו אינו חזק באמונה, ילך לטמיון בסבך הצרות, צריך להתפלל אל השי"ת שיקחו את הכל מאתנו, ובלבד שיחזק את אמונתנו.

סיפרו לי ממנו עדים נאמנים אשר היו אתו באותו מעמד ושמעו דבריו מפיו לאזניהם, בעת שחטפו היהודים בק"ק טאפלשטאן, להוליכן ל"זשיליין" שהוא מקום המאסף לכל המחנות להוליכן לארץ פולין.

ואותו גר צדק היה ג"כ בין היהודים דעיר טאפלשטאן וחטפו אותו וביתו בכלל יהודי העיר, והוליכו גם אותו בכללם לעיר זשיליין, והניחו אותו במחנה המאסף דשם, בין שאר היהודים עד עת שיתנו אותם ברכבות שהולכים לפולין. ולפעמים היו שוהים שם איזה ימים עד עת בוא הנסיעה, כי שם היו בוררים וקולטים את מי שיסע לפולין ואת מי להשאיר עוד פה.

פתאום בא גאראדיסט אחד וקרא בחיל את שמו של הגר צדק בשם המשפחה שהיה לו עוד מגיותו, וביקשו להתקרב אליו.

בא אליו הגר צדק ואמר לו הגאראדיסט בזה הלשון אותך אין אנו מכירים כיהודי, אתה הוא בן עמנו, ואתה ובני ביתך יכולים ללכת בחזרה לביתך בשלום.

על זה פתח הגר צדק וצעק בקול גדול, מה? פטר... איזוואן... וואיטך... (שמות הגויים הטיפוסיים במדינת סלובקיה) הם ישלחוני הביתה? לא ולא!!! ה' יתברך שמו יביאני הביתה, הנני יהודי, הנני יהודי כמו יהודים אחרים, הנני הולך איתם לפולין לסבול איתם.

אתם לא תשלחוני הביתה, וכי חושבים אתם אחיי להיות יהודי טוב רק כשיושבים ליד כוס בירה או ליד מנת שוק-אוז, ואזי בלבד כדאי להיות יהודי, לא ולא, לסבול יחד עם יהודים כאשר יהודים סובלים הוא הנקרא יהודי.

הנני הולך בשמחה לפולין מפני שזהו רצונו של בורא כל העולמים. עד כאן דבריו שצעק בהתלהבות גדולה אשר תצילנה אוזן כל השומע את גודל אהבתו להשי"ת ועמו, ואשרי

לו ואשרי חלקו שזכה לקדש שם שמים ברבים בעת שהיה בידו למלט את עצמו מצר. (אמונה צרופה בכור השואה פרק י"ב)

סיפר כ"ק האדמו"ר מקאליב זצ"ל על אותו יהודי מה"זונדר-קומנדו" שתפקידו היה להכניס את המומתים למשרפות, היה הוא מהיחידים ששרדו.

הלה פגש בכניסה לתאי-הגאזים את האדמו"ר מקוסון הי"ד כשבידו סבון לרחצה.

גילה לו אותו יהודי מה צפוי להתרחש עימו.

אמר לו הרבי, שמאחר וגילוי זה נתן בידו שהות להתכונן כראוי למסירת נפשו על קידוש-השם, מבטיחו הוא נאמנה, כי יזכה להנצל.

שואל האדמו"ר מקאליב זצ"ל אם יכול היה הרבי להציל מישהו אחר, ללא צל של ספק יכול היה להציל גם את עצמו?

אולם שאיפתו כשאיפתם של צדיקים רבים נוספים היתה, למסור את נפשו על קידוש-השם, ואכן התגלגלו המאורעות שאותו יהודי הסתתר בתוך עגלה טעונה בגדים שעמדה לצאת את שטח המחנה, וכך ניצל כהבטחת הרבי.

סיפר האדמו"ר מקאליב זצ"ל כשהיינו בגיטו ורשא, שם לא היה אמנם קרמטוריום, (תנורי משרפות) אולם זרקו אנשים חיים לתוך האש, היו אלה בעיקר המוזלמנים שלא היו כשירים לעבודה.

נבחרה קבוצה של ארבעה אנשים לזריקה לאש ואני בתוכם, אמרתי את השמע ישראל האחרון שלי עלי אדמות, ואני מדגיש גם כיום חמישים ואחת שנה לאחר אותו רגע, כי לא היה לי שום ספק ולא עלתה בליבי ח"ו שום טענה לכורא כל עולמים.

ידעתי באמונת אומן מאבותי ומאבות אבותי, כי מוסרים את הנשמה למי שנתנה.

אולם התרחש עימי נס גלוי, השער נפתח ונכנסו מספר אנשי ס"ס שתרזו אחר אנשים כשירים לעבודה.

אמרתי לחברי הבה נברח, הם ענו לי יירו בנו... שאלתי ואם נשאר יהיה טוב יותר? ברחנו ובחסדי ה' ניצלנו לחיים.

מי שנמצא בידו כזית לחם, נקרא להשתתף בסעודת מלווה דמלכא של חסידי באבוב, בגיטו באכניא, בבית ר' הערש וגנר, כדי להתעורר בעבודת ה', וללמוד שם היאך להיות מוכנים למות על קידוש-השם.

מי שנתפש ברחוב בזמן החשכה אחרי השעה הקבועה צפוי היה להיהרג במקום בריות הגרמנים, אבל הם חירפו נפשם והגיעו לסעודת המצווה ללמוד בצוותא היאך למות, וברגע הגדול ההוא לא לפגום בקדושת הקרבן.

ההתוועדות היתה לאור נר אחד, כי התאורה החשמלית בגיטו נתבטלה מכבר, הסעודה עברה כמעט בדממה שלא להקים רעש המזמין פורענות, ואחרי לימוד הפרטים במסכת קידוש השם, נעמדו המשתתפים על מקומם בדומייה, כל אחד אחז ביד חברו עד שהיו לעיגול מסוגר אחד, השפתיים מלמלו בלא קול, הרגליים לא נעו ממקומם, וזה היה קרוי בפיהם רקידה, שנתנה חיזוק במצב המר והמיאש.

האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב חשש שמא תוקדם הריגתו, ובניו יישארו בלא מדריך, לכן נטל עימו לסעודה את בנו בכורו נפתלי בן הי"א, כדי שיראה וילמד גם הוא, איך יהודים מוסרים נפשם על אהבת-השם.

ועשו שניהם את דרכם בלילה מתוך העיר, מבעד לפירצה נסתרת בגדר הגיטו, יען האמין הרבי שכדאי הוא הסיכון למען תיחרת בלב הילד הקטן תמונת כהני עליון, המטהרים לבם

ונשמתם להיות עולות תמימות, ריח ניחוח לה (קונטרס
תולדות אדמורי באבוב עמ' 51)

בכל הדורות אומות העולם שואלים את עם ישראל, אם אתם טוענים שאתם העם הנבחר, בנים אתם לה' אלוקיכם, מדוע הקב"ה נותן לנו הגויים לטבוה בכם כך, איך הוא רואה אתכם עולים על המוקד נחנקים ונשרפים ונהרגים בשאר מיתות משונות והוא שותק? האין זו הראיה הגדולה ביותר שאינכם בניו, וגם אם הייתם כך פעם, מוכרח להיות שעכשיו הוא נטש אתכם...

ועל כך אומר דוד המלך בתהלים: "לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיִה אֱלֹהֵיהֶם יִדְּעוּ בְּגוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דָּם עֲבֹדֵיךָ הַשְּׁפוּדִי" (ע"ט י')

והייתה שאלה זו צורבת כאש בלבות היהודים עצמם, כמעט בכל ספר על השואה מזדקרים חיבוטי הנפש של היהודים אודותיה, ומה היה הכי הגיוני שיעשו היהודים, האם לא שישתכנעו באמיתת השאלה הזו? האם לא היו צריכים לומר כדברי הנביא, "אֲמַרְתֶּם שׁוֹא עֲבַד אֱלֹהִים וְמָה בָּצַע פִּי שְׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנִית מִפְּנֵי יי' צְבָאוֹת. וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאֻשְׁרִים וְזִדִים גַּם נִבְנוּ עֲשֵׂי רָשָׁעָה גַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלֹטוּ:" (מלאכי ג יד-טו)

ואמנם היו לא מעט יהודים שלא עמדו בניסיון הזה ועזבו את דתם, אבל חוט השדרה של העם לעולם לא נשבר, העם נשא את ייסוריו האיזמים ואת עלבונו וחרפתו, והמשיך הלאה, מאות אלפי יהודים עמדו בפני השאלה חרב או שמד, ופשטו את צווארם לחרב.

דוד המלך מבטא זאת בפסוקי התהלים שדומה שנכתבו בדם ולא בדיו "פִּי עֲלִיךָ הִרְגֵנוּ כֹּל הַיּוֹם נַחֲשָׁכְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה: עוֹרָה לָמָּה תִישָׁן אֲדֹנָי הַקִּיצָה אֶל תִּזְנַח לְנִצָּח: לָמָּה פָּנִיךָ תִסְתִּיר תִשְׁפַּח עֵינֵינוּ וְלִחְצֵנוּ: פִּי שָׁחָה לְעֵפֶר נַפְשֵׁנוּ דְבָקָה לְאַרְץ בְּטַנְנוּ: קוֹמָה עֲזַרְתָּה לָנוּ וּפְדַנּוּ לְמַעַן חֲסִדֶיךָ: (תהלים מ"ד כ"ג-כ"ז)

בפסיקתא רבתי (פיסקא כ"א) על עשרת הדברות בפסוק הראשון "אֲנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ", מובא, שלא רק הגויים להבדיל שואלים שאלה זו, אלא כביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו ישאל לעתיד אותנו שאלה זו.

וז"ל: תני רבי שמעון בן יוחי אין אנכי אלא לשון ניהומים, כדכתיב "אֲנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ" (שמות כ ב), וכתוב "אֲנֹכִי הוּא מְנַחֲמָכֶם" (ישעיה נ"א י"ב).

רבי אבי בשם רבי יוחנן אמר משל למלך שנשא מטרונת, (אשה חשובה) וכתב לה כתובה מרובה, כך וכך תסבריות (אוצרות) אני נותן לך, כך וכך ספינות בים אני נותן לך, כך וכך עיירות ביבשה אני נותן לך, הניחה והלך לו למדינת הים.

והיו חברותיה מונות לה (מצערות אותה בדברים) ואומרות לה: סיבי לך בעל, עד דאת עלייה עד דחיילך עליך, (קחי לך בעל חדש בעוד שאת עדין צעירה וכוחך במותנך) והיתה נכנסת לתוך חופתה (בתוך החדר שנתיחד עמה בעלה) ופותחת כתובה וקורא בה, ומוצאת כתובתה שהיא מרובה ומתנחמת.

לימים בא המלך ממדינת הים, אמר לה בתי היאך המתנת לי כל השנים הללו?

אמרה לפניו אדוני המלך, אילולי כתובתי מרובה שכתבת לי כבר היו חברותי מאבדות אותי ממך.

כך אומות העולם מונין לישראל ואומרים להם: עד מתי אתם מתים על אלהיכם ונהרגים עליו ונותנים נפשיכם עליו? כמה פורעניות הוא מביא עליכם? כמה בוזזים מכם? כמה מלכויות הוא מביא עליכם? שובו לכם אצלינו, ואנו עושים אתכם דוכסים, ואיפרכים, ואסטרטלים.

וישראל נכנסים לתוך בתי כנסיות ולתוך בתי מדרשות, ופותחים ספר תורה וקורין בו: "וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וגו'" (ויקרא כ"ו ט') "וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: (ויקרא כ"ו י"א) ומתנחמים.

למחר כשיבא הקץ, הקדוש ברוך הוא אומר לישראל, בניי, תמיה אני, היאך המתנתם לי כל השנים הללו?

וישראל אומרים לפניו, אילולי תורתך שכתבת לנו, כבר היו אומות העולם מאבדים אותנו ממך, הדא הוא דכתיב: "זאת אָשִׁיב אֶל לְבִי עַל פֶּן אוֹחִיל" (איכה ג' כ"א) וכן דוד אמר: "לולִי תוֹרַתְךָ שֶׁשָּׁעִי אֶז אָבַדְתִּי בְּעַנְיִי" (תהלים קי"ט צ"ב).

*

כותב המשגיה רבי אליהו דסלר זצ"ל בספרו מכתב מאליהו (ח"ג עמ' 347) על חורבן בית המדרש של קלם בליטא.

אמנם איך נסתלקו גדולי עולם בחירי הלבבות משחרי האמת?

זכורני ימים מקדם, את לילי שמחת תורה בתלמוד-תורה כי יצאו רבני הבית מן הבית הרחובה, וילכו במחול דרך העיר, מרקדים בכל כוחם מפני התלהבות של שמחה, ומזמרים בכל עוז "אשרינו מה טוב חלקנו".

עברו כארבעים שנה... הגיעה שעת החורבן האיזומה הרבנים ובני משפחותיהם התאספו אל בית התלמוד, ושפכו ליבם לבקש רחמים מאת פני מלא רחמים. אבל... סוגרו שערי רחמים...! ובשער...הנה הרוצחים...

ויוציאו כל איש ואשה גם ילד הרחובה, ויריצום דרך העיר, דחופים ומוכים במהלומות רשע בלי הרף... לאן? אל שדה קטל.

מי יוכל לשער מה עשו קדושי עליון הללו באותה שעה?

חזקו את לבבם ואמצו את רוחם, ויתלהבו בשמחה עצומה על מצות קידוש השם במסירות נפש שהגיעה לידם, ותחת בכות ויילל, היו מרקדים ומחוללים בכל כוחם ומזמרים בכל עוז אותו זמר עצמו של שמחה: "אשרינו מה טוב חלקינו... אשרינו... אשרינו שיהודים אנחנו, ואשרינו שזכינו למות על היותינו יהודים... והלכו במחול, והתלהבות השמחה הולכת ומתגברת ועולה מעלה מעלה מתוך קשיות עורף של קדושה עד הגיעם אל קצה העיר... אל שדה קטל... אשר שמה... מסרו נפשם לריבונם מתוך דבקותם בו, דבקות שמחה של מצוה.

עמוקים המה דרכי אמת, עמוקים מאוד, מי ימצאם, ועל כן לא ידעום רבים אלא יחידי סגולה, אנשי אמת.

רבים שאלו ותמהו: מה בצע במיתות הללו? אילו מתוך גזירות שמד מתו, ומסרו נפשם על קדושת שמו, הלא דבר הוא. אבל הרוצחים הללו, לא לאמונה דרשו, אלא להשמיד להרוג ולאבד כמאמין כמומר, ולהמית את כולם על שנולדו יהודים, וכי מה ענין יש בזה? הן גם את האפשרות לקדש את שמו יתברך לא ניתנה להרוגים! ואם כן על מה ולמה? תמיהה רבתי...

אבל אנשי אמת המה ידעו פשר דבר. לא נסיון של שמד היה במכוון, ולא לקדש שם שמים לעיני העמים. אלא... דבר הקשה ממנו... קשה מכל... עבודה כבירה שאין דוגמתה... נסיון היה לברר מי הוא זה אשר אמיתי הוא בליבו, מי הוא זה אשר יקדש את ה' בתוך לבב עצמו, ויהפוך את ליבו "כולו" אליו יתברך, מבלי השאר כלום ואשר ישמה באמת ביסורי המוות האיומים... שמחה שלימה של אושר הדבקות ע"כ.

מספרים על אחיו של ה'אמרי אמת' רבי מנדל"ה, שנספה בשואה, שבהיותו במחנה הריכוז, הוא לימד את אחיו לצרה את הלכות קידוש ה' לרמב"ם, כיצד לקיים מצוה זו בשלימות ובשמחה כמו רבי "עקיבא שהתכונן הכנה נפשית מרובה לקראת קיום מצות קידוש ה'.

ביום האחרון אנשי המחנה היו כה נלהבים לקראת המצוה למסור נפשם על קדושת ה', עד שכאשר באו לקחתם למשרפות, החלו לשיר ולרוץ בהתלהבות עצומה!

ר' מנדל"ה רץ בראש, וכולם רצים אחריו. הנאצים ימ"ש לא הבינו מה קורה פה, ניסו לעצור אותם הרי המוות לא יברח.. אך הם בשלהם, מה כבר יש להפסיד התלהבותם היתה עצומה למות על קידוש ה'!!!

אבל הנאצים ביקשו בכל אופן לעצור את ריצתם. מה עשו? נטלו תינוק יהודי קטן מזרועות אמו, וזרקוהו לפני רגליו של רבי

מנדלי'ה, הוא עצר ממרוצתו, נטל את התינוק בידיו בעדינות, ופנה אל הנוכחים בשאלה: כיצד יודעת השמש שהיא באמת שמש הזורחת ומאירה לכל העולם?

וענה רק מהעובדה שאנשים אינם מסוגלים להביט בה בלי משקפי שמש...

רבתי כך הוא סיים בהתרגשות, מהיכן אתם יודעים שיש לכם צלם אלוקים? פשוט מכך שהנאצים אינם מסוגלים להביט בפניכם.

הנה מה תינוק אומלל זה עשה להם? מדוע הם כה שונאים אותו? עד שמבקשים הם לשורפו חי?

פשוט, אנשים אלו שהם מזרע עמלק, אינם מסוגלים להביט בצלם אלוקים.

אשרינו מה טוב חלקנו, וכך מתוך התרוממות הנפש המשיכו אותם קדושי עליון את ריצתם לעבר המשרפות...

לפני כמאה ועשרים שנה בעיר 'איסאד' שבהונגריה, הואשמו יהודים בעלילת דם.

במשפט הפומבי שנערך, שימשו שני חברי הפרלמנט ההונגרי כעורכי דין, האחד היה כומר ומילא את תפקיד הקטיגור, וחבירו שימש כסניגור.

אותו סנגור עו"ד אוטבאש שמו, הצליח להביא ראיות חותכות, והוכיח שמדובר בעלילה שפלה, שהדעת אינה יכולה לסבלה, כך יצא הצדק לאור והיהודים זוכו מכל אשמה.

כאשר חזר עו"ד אוטואש לעירו, ערכו לו היהודים קבלת פנים מפוארת, כדי להביע את תודתם והערכתם.

היה שם יהודי, סנדלר תמים, אשר ראה את הכבוד הגדול שחולקים לעו"ד הגוי, והחליט לכבדו להיות סנדק בברית של בנו.

עו"ד אוטבאש שהיה בקי במנהגי היהודים, ידע שגוי אינו יכול לשמש כסנדק, אולם לא רצה לבייש את הסנדלר התמים, ושלח את שותפו היהודי לקבל את הסנדקאות, ביום הברית.

לאחר הברית הגיש הסנדק מעטפה לאבי התינוק בשם העו"ד אוטבאש, וביקש בשמו לפתוח את המעטפה לאלתר.

במעטפה היה סכום כסף מכובד, ומכתב.

העו"ד ציין במכתבו, שהכסף מיועד ליולדת ולצרכיה, ובהמשך כתב, מעולם לא הבנתי, איך יהודים לאחר יותר מאלף וחמש מאות שנות גלות, וכל כך הרבה פורעניות ופוגרומים עדיין מחזיקים באמונתם, אילו היה כך המצב בעם אחר לא היה נשאר ממנו שריד ופליט?

אולם בראותי שלוקחים ילד בן שמונה ימים, ומוציאים ממנו דם במסירות נפש, הבנתי, שבכך מחסנים אותו באותה מסירות לאמונתו, ובחוסן זה ימשיך עד זקנה.

הסיפור הבא נושא אותנו בגלגלי הזמן, יותר מ-300 שנה לאחור, אל ספרד הגדולה בשנים בהן עדיין פעלה בה האינקוויזיציה במלוא עוצמתה. בשנים ההן כ-200 שנה לאחר גירוש ספרד הידוע, עוד נותרו בספרד יהודים אנוסים, צאצאים של יהודים אמידים שהתקשו לעזוב את עושרם הרב, ונותרו בספרד כשהם מעמידים פנים כנוצרים, אך שומרים על גחלת היהדות בסתר.

לאורך כל אותן שנים הראש היהודי היצירתי לא פסק מלייצר פטנטים, כיצד להעמיד פני נוצרי אך להמשיך לקדש על היין מדי שבת, לאכול רק בשר כשר, ולשמור את מצוות היהדות. נדרשה לכך מסירות נפש של ממש, אך דבר לא הרתיע אותם.

אחד מהיהודים האנוסים הללו, היה יהודי בשם ר' רפאל ווליס, שהתגורר בעיר מיורקה, הוא התגורר בטירה רחבת

ידיים, שבמרתפיה התנהלו במחתרת חיים של ממש, עבור ועבור יהודים אנוסים רבים.

בביתו היה ניתן להשיג אוכל כשר, ספרי לימוד, מנייני תפילה ואפילו מקווה טהרה, כל מה שיהודי צריך היה מוכן ומזומן במרתף הסודי, מתחת הטירה המפוארת של ר' רפאל העשיר.

מתוך שהיה ר' רפאל איש עסקים העוסק בייבוא בדים וסחורות מנמל מיורקה, מקושר עם סוחרים רבים מהמדינות מסביב, ובעזרתם, היה מבריא תשמישי קדושה ואביזרים יהודיים אחרים. את כל הציוד העמיד ר' רפאל לרשות אחיו האנוסים שנעזרו בו תוך שהוא מעודדם ומחזקם, ומוסר נפשו להמשיך לקיים חיים יהודיים גם בתנאים הקשים הללו.

אלא שביום מן הימים התגלתה פעילותו של ר' רפאל לפקחי האינקוויזיציה. משהו מהמתנהל בביתו לא מצא חן בעיניהם, היה נראה כי הוא מסתיר משהו. יותר מדי אורחים הגיעו אליו יותר מדי פעמים, דווקא בחגים יהודיים ובשבתות...

הם הידקו את המאבק אחריו, כדי למצוא ראיות שיובילו לאישומו הסופי באשמה החמורה מכל: הפצת היהדות.

היה זה ביום השבת שלפני תענית אסתר, בשנת ת"נ במרתף של ר' רפאל שבו והתכנסו יהודים ועימם חמק שוטר מהאינקוויזיציה שהתחפש ליהודי.

לתדהמתו, ר' רפאל שוחח עם חבריו היהודים על דא ועל הא, ולפתע החל לדבר עימם על יום מיוחד וסגולי, יום 'תענית אסתר' ר' רפאל הסביר בטוב טעם כי תענית אסתר היא תענית חשובה המייצגת את זעקת היהודים לבוראם בעת צרתם, ומשכך - כמה כדאי להתחזק לצום בתענית אסתר.

הוא האריך לדרוש על המעלות הרבות והנודעות של היום ואת סגולתו הרבה לפני יום הפורים, ולקינוח, כביכול ממש כדי שאזניו של השוטר יחרדו, הוסיף והסביר כי קל לצום גם תחת העיניים הבולשות של האינקוויזיציה, שכן איך יוכלו לשים לב

אם פלוני אוכל אם לאו? זו הרי פעולת 'שב ואל תעשה' אמר בפשטות, לא נדרשת פעולה אקטיבית כדי לצום, מספיק לשבת בחיבוק ידיים ואיש לא ישים לב הסביר בפרוטרוט כמה קל להתל באנשי האינקוויזיציה בנושא זה.

כל אותו הזמן ישב במקום, השוטר הסמוי אשר קלט כל מילה ותג מדבריו.

בסיום האסיפה הכל התפזרו, ושעה קלה אחר כך הקיפו מאות שוטרים את ביתו של ר' רפאל, ופרצו פנימה בכידונים שלופים. הוא ואחותו- שהיתה שותפה לפשע, הובאו במהירות אל בית המעצר, ונשלחו למשפט ארוך ומתיש, שנמשך יותר משנתיים, במהלך עונו ר' רפאל ואחותו קשות במרתפי האינקוויזיציה, אך סירבו להסכים להמיר את דתם או למצער לבקש מחילה מהכנסייה.

עם תום המשפט כצפוי, נגזר דינם להורג בשריפה, בטקס האוטו-דה-פה הידוע בטבור העיר, על בימה מוגבהת, ולעיני עשרות אלפי צופים.

למרות גזר הדין החמור, גם בלילה שלפני הטקס הנורא כשנכנסו שוטרים לתא והציעו הקלה בעונש, בתמורה לבקשת סליחה מהדת הנוצרית, אטמו ר' רפאל ואחותו את אוזנם משמוע ונערכו למסור נפשם על קידוש ה'.

למחרת ביום ז' באייר תנ"ב בשעת צהריים, הובלו שני ה'עבריינים' אחר כבוד אל כיכר העיר, השופט העליון כבר ניצב על מקומו מדורת השריפה בערה עד שמי שמים ו-30,000 צופים עמדו מסביב מביטים בחלחלה בנעשה לנגד עיניהם.

ר' רפאל ואחותו ראו את האש הגדולה, ניצבו מול עשרות האלפים ושוב נשאלו אם יסכימו לבקש סליחה מהכנסייה על עוונם החמור?

הם שמעו את שאלת השופט, ור' רפאל השתהה לרגע לפני שהשיב בשלילה. או אז שמע את זעקת אחותו קוראת לעברו בקול גדול 'רפאל אל תיכנע!'

באותו רגע הניד ר' רפאל את ראשו בשלילה מוחלטת, ויחד עם אחותו, זעק בגרון ניחר 'שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד' זה היה הרגע האחרון.

באותו רגע ממש דחפו אותם אל המדורה הבוערת, הם מסרו נפשם על קדושת השם, נתפסו בעיצומה של הפצת מצוות תענית אסתר, ושילמו עליה בחייהם בשמחה.

הסיפור כולו נחשף לפני כמה שנים, כשנחשפו מסמכי חקירות האינקוויזיציה בחלוף מאות שנים. אך הוא לא מסתיים כאן, יש לו המשך:

אחד מצאצאיו של ר' רפאל ווליס, הוא הפעיל הנודע רב העשייה הרב יוסף וליס שליט"א מנכ"ל ארגון 'ערכים' ואחד הפעילים הבולטים בהפצת היהדות וקירוב רחוקים לאביהם שבשמים, כי הובטחנו שלא תישכח מפי זרעו

כשיהודי מוסר נפשו על הפצת היהדות, בהכרח שהמנגינה הזו לא תיפסק לעד מיוצאי חלציו, וכל הזכויות שמורות ונזקפות לאותו סב זקן, שזכה למסור נפשו על קדושת ה', כדי להפיץ את בשורת היהדות.

את הסיפור כולו סיפר הרב יוסף ווליס שליט"א שראה את מסמכי חקירת זקנו, לא בא אלא ללמדנו עד היכן העוצמה הטמונה בעם היהודי, אין אומה בעולם שאנשיה מוכנים למסור נפשם עד כדי כך למען המטרות העילאיות שלהם, אין בעולם חיבור כה חזק כמו החיבור שיהודי חש עם בוראו חיבור שהוא מוכן למסור נפשו למענו.

יש בנו את הכח של מסירות נפש, יש לנו את אותו 'כור גרעיני' רב עוצמה הטמון בנפשנו.

ליהודי יש יכולת להתגבר, ללכת נגד הזרם, לא לכרוע ולא להשתחוות, לא להירתע להיבהל מול רגע של נסיון, כשהלב חושק להביט במקום אסור, לומר משהו שאינו ראוי, לוותר על סדר הלימוד או לפגוע ביהודי, יש לנו את היכולת למסור נפש

ולחקריב את הרצון הזה, לעמוד בנסיון בגבורה וגם לנצח.
(פניני פרשת שבוע)

יש מעשה נפלא אודות אחד מתלמידי ישיבת מיר (פולין) ושמו הרב בורשטיין שליט"א שהיה גר עד לאחרונה במדינת אוראגווי בדרום אמריקה, שכאמור גם הוא היה מן הפליטים של ישיבת מיר שנסעו לשנחאי שבמדינת צ'יינע.

וסיפר שדבר ידוע ליודעי העיתים דאז, שהיפאנים שהיו השליטים על שנחאי, היה להם כבר תכנית להרוג את כל בני הישיבה, ותיכננו להוציאם לים בתוך ספינה על מנת להסיעם לאיזה מקום אחר בתוך יפן ובאמצע הים להפציץ את הספינה ולהוריד את כולם לתוך הים למיתה.

ברגע האחרון נתגלתה התכנית ע"י גוי יפאני אחד, והישיבה כולה ניצלה.

היפאנים ימ"ש חשדו בגוי הזה, וחיפשו ומצאו שאכן הוא שגילה לבני הישיבה את התכנית במלואה.

אנשי הממשלה לקחוהו, עינו אותו והכו בו מכות נמרצות עד שמת מרוב המכות והעינויים שהטילו עליו.

בני הישיבה שנתגלה להם הכל, היו טרודים מאוד ממיתתו של אותו חסיד אומות העולם, הלא סוף כל סוף הוא היה רק גוי ולא עשה מה שעשה כדי להרויח ממון או כבוד, אלא עשה מה שעשה, כי ריחם על בני הישיבה והרגיש שזהו הדבר הנכון שצריך לעשות, וכיון שכן, היה קשה להם לעכל את עונשו הנורא שעשו לו אנשי ממשלת יפאן, ולמה שיתן הקב"ה רשות למשחית להשחית, ולאפשר להם להרוג את הגוי החסיד מאוה"ע הזה?

וגם הלא הגוי הזה אינו מצווה על מצות קידוש ה' ואעפ"כ עשה מה שעשה מרצונו הטוב בבחינת אינו מצווה ועושה, וכי לא היה ביכולת הקב"ה להחזיק לו בחייו, בודאי שכן! א"כ למה שלא יעשה כן, הלא מגיע לו לפחות דבר זה.

והחליטו בני החבורה להיכנס פנימה לרבם המשגיח רבי יחזקאל זצ"ל ולשאול אותו על כל הענין, ובפרט את קושייתם הנ"ל בבחינת הודיעני נא את דרכך (שמות לג יג)

קבוצה קטנה של מקורבים למשגיח, עלו לחדרו, אבל קודם שדפקו על הדלת שמו לב למה ששמעו...

הם שמעו קול בכיות שבקע מתוך החדר, ושמו לבם ואזנם לשמוע על מה בדיוק בוכה רבם, ושמעו דבר נורא...

הם שמעו שרבם מתפלל להקב"ה, רבש"ע הלא הגוי הזה הוא סוף כל סוף גוי, והוא לא עבד לך כל החיים שלו, והוא עזר רק פעם אחת את בני הישיבה ולא יותר, ואתה נתת לו כזו מתנה שאין לשער, למות על קידוש ה'?!!!!

ואני יחזקאל... יהודי שעובד לך כל השנים, כ"כ רוצה כזו מתנה, ואני לא זכיתי לכזו זכות... עכ"ד המשגיח זצ"ל. (מספרו של הרה"צ ר' אלחנן הרצמן זצ"ל).

מעשה נפלא מי תיקן את אמירת והוא רחום שאומרים בימי שני וחמישי.

כשהחריב טיטוס הרשע את בית המקדש, מילא שלש ספינות אנשים ונשים, ונתנם בלא רב החובל.

ושלח הקב"ה רוח סערה והשליכם ליבשה, בשלש מלכיות.

ספינה אחת באתה בארץ שנויא, והשני בארץ אנציליאי, והשלישי בארץ אפריקיא.

והיו ביניהם שלשה חכמים וצדיקים וזקנים, ועלו שלשתם מירכתי ספינה לחלות המלך אפריקיא, שיתן להם רשות לשבת בארצו.

ואמר להם המלך מאין אתם? ומאיזה אומה אתם?

אמרו לו: יהודים אנחנו ומזרעו של אברהם אבינו.

אמר להם אם מזרעו של אברהם אתם, יבחנו דבריכם, אם תצאו להנצל מן האור כמו שניצל אברהם מאור כשדים.

קחו אחד מכם, ויבחן באור, אם ינצל אמלא כל משאלותיכם ואתנו תשבו, והארץ תסחרו.

וכיון ששמעו כך, נשתנו זיו פניהם, ושאלו ממנו זמן שלשה ימים.

נתן להם זמן, וציוה לאוסרם בבית המשמר.

עמדו בתפילה ובתחנונים, ויסד אחד מהם והוא רחום עד אנא מלך. וביום השני יסד השני מאנא עד אין כמוך. וביום השלישי יסד השלישי, מאין כמוך עד סופו.

וכיון שהגיע יום השלישי היו שואלים זה לזה מה חלמת באילו ג' לילות? ענה אחד מהם ואמר בכל אותן ג' לילות הללו הייתי קורא בחלומי כי תלך במו אש לא תכוה.

כיון ששמעו כך, שמחו שמחה גדולה ואמרו זה לזה, אתה תינצל מן האש ובשורה היא לך שלא יגע בך האור להזיקך.

חזרו לפני המלך והשליך בעל החלום באור, והצילו הקב"ה ית' שמו ויצא שלם, והושיבם המלך במיטב ארצו וירבו בה מאוד מאוד.

מובא בסידור חסידי אשכנז, נוסח אחר למעשה הנ"ל, ובא בספר המנהיג האבודרהם והכל בו, וכן בסידור איש מצליח לפני אמירתו והוא רחום הביא את זה בגירסא אחרת.

מסירות נפש מחיה נפשיות.

בסופו של אותו מעשה הנ"ל של חנניה מישאל ועזריה עם נבוכדנאצר, אומר רבי שבתי יודלביץ זצ"ל נברר מה עלה בגורלם של חנניה מישאל ועזריה, ונפיק מהדברים את הלקחים הנוגעים אלינו.

בשעה שחנניה מישאל ועזריה מושלכים אל כבשן האש, מתגלה הקדוש ברוך הוא בנבואה אל יחזקאל ומראה לו את בקעת דורא, והיא

מלאה עצמות יבשות, מליוני עצמות יבשות לגמרי, כמ"ש ביחזקאל (ל"ז א-ב) "היתה עלי יד יי' ויוציאני ברוח יי' ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות: והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד על פני הבקעה והנה יבשות מאד:

שואל הקדוש ברוך הוא את יחזקאל. "ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות האלה? והנביא משיב: ואמר אדני אלהים אתה ידעת" (שם ג)

מיד לאחר מכן מצוה האלקים את יחזקאל להנבא אל העצמות היבשות וכך הוא אומר: "ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה ואמרתי אליהם העצמות היבשות שמעו דבר יי': כה אמר אדני אלהים לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחיייתם: ונתתי עליכם גידים והעלתי עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחיייתם וידעתם פי אני יי':" (שם ד-ו)

ואכן לנגד עיניו המשתאות של יחזקאל, מתחילות העצמות להתקרב זו אל זו, הן מסתדרות בצורת גוף אדם, מן השמים יורדים גידים ובשר, עור אדם מכסה עליהם מלמעלה, והרי לפניו רבבות גופות של אנשים מתים עדיין, אך שלמים בצורת האדם.

כמ"ש: "ונבאתי כאשר צויתי ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות עצם אל עצמו: וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם:" (שם ז-ח)

כעת פונה האלקים שוב אל יחזקאל הנביא ואומר לו (שם פסוק ט') "ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרתי אל הרוח כה אמר אדני אלהים מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו:"

הוא מצוה על הרוח בשם האלקים לבוא מארבע הרוחות וליפח נשמות חיים בגופות שבבקעה.

וכמובן הרוח נענית לציווי, היא מגיעה ונכנסת בגוויות שבבקעה, ולפתע כולם קמים לתחיה, (שם פסוק י') "והנבאתי כאשר צוני ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם חיל גדול מאד מאד:"

מליוני המתים אשר עצמותיהם היו פזורות בבקעת דורא, קמים בבת אחת ועומדים על רגליהם.

והנה בגמרא סנהדרין (צ"ב:): נחלקו תנאים אודות אותן עצמות יבשות אשר החיה יחזקאל, רבי אליעזר ורבי יהושע אומרים כי לא עמדו אלא לשעה אמרו שירה וחזרו לעפרן.

רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, כי עלו לארץ ישראל נשאו נשים והולידו בנים ובנות.

אולם ר' יהודה אומר באמת משל היה אותו המעשה עליו התנבא יחזקאל הנביא, לא היה אלא משל בלבד, משל לדורות אשר בודאי אמור ללמדנו דבר מה ומה מלמדנו המשל?

ובכן המשל מלמדנו כיצד ניתן להחיות עצמות יבשות, אנו נמצאים בדור מלא עצמות יבשות, עולם שכולו עצמות יבשות, אנשים אשר חיים, רצים, אוכלים ושותים אולם עצמותיהם יבשות, נשמותיהם יבשות, אין בהם אפילו מעט לחלוחית של תורה, מעט לחלוחית של יראת שמים, כלום... וכדאיתא שם ר' ירמיה בר אבא אמר אלו בני אדם שאין בהם לחלוחית של מצוה וכו'.

כיצד איפוא ניתן להחיות את העצמות היבשות הללו? כיצד ניתן להפיח בהו רוח חיים להעלות עליהן עור וגידים, להעניק להן מעט חמימות, מעט חיות, מעט לחלוחית של קדושה?

התשובה היא אחת, על ידי מסירות נפש, כאשר שלשה צדיקים יורדים אל כבשן האש, תוך נכונות למסור את נפשם על קדושת שמו הגדול, הרי הם מחיים את העצמות היבשות, את הנפשות החריבות, כי על ידי מסירות נפש ניתן להוריד לעולם הנהגה ניסית, שפע של גילוי כבודו יתברך, ובזאת להחיות מתים רשעים אשר בחייהם קרויים מתים.

הימים ימי מלחמת העולם השניה, באירופה המדממת
נשחטו ונטבחו יהודים רבים על קידוש ה', ואחרים שוכנו
במחנות ובבתי כלא, לפי דרישת השלטונות שבכל מקום.

אחד מהם היה הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ זי"ע שנאסר בבית הכלא בוינה למשך מספר חודשים, כשהשתדלנות והשוחד עשו את שלהם, שוחרר הרבי מבית הכלא והוצרך לברוח לארצות הברית שבאמריקה.

מסע כזה בתוספת עלויות השוחד והתעודות המזוייפות עלה באותם ימים הון תועפות, הסכום כבר היה בידי הרבי, וכבר נקבע תאריך בו ייצא הרבי את גבולות אוסטריה, לחוף מבטחים בארצות הברית.

אלא שבדיוק אז הכל הסתבך.

היה זה ביום האחרון לשהות הרבי בוינה, כאשר נקבע שכבר למחרת ייצא עם בני משפחתו לארצות הברית.

סכום הכסף העצום כבר היה מוכן, מעט המיטלטלין של הרבי כבר נארזו למזוודות מסודרות, והכל המתינו לרגע בו יפציע השחר, ומסע הבריחה ייצא לפועל.

לכולם היה ברור כי מסע הבריחה הזה, הוא הסיכוי היחיד להציל את חיי הרבי מציפורני הנאצים ימ"ש.

ובדיוק באותו ערב, נקשה בדלת ביתו של הרבי, אשה שבורה ואומללה, ונכנסה אל הבית כשעיניה אדומות מדמעות, והיא נאנחת בכאב, רבי קדוש ביכתה האשה, ובעיניה תהומות של צער, אני מגדלת לבד את ילדיי, ואין לי לחם לאכול, כבר לויתי מכל מי שיכולתי מצבי הכלכלי בכי רע ואנה אני באה להאכיל את ילדיי הרעבים...

הרבי שמע את דבריה, ולבו נכמר, הלחץ והדוחק היו קשים מנשוא באותם ימים, בוודאי לאשה גלמודה ובודדה הנאלצת לפרנס משפחה שלימה, הרבי ידע כי בכיסו סכום כסף רב שיכול לפרנס את האשה ומשפחתה, אך כל הכסף שברשותו מיועד למטרת הצלת חייו מהתופת הנאצית.

בכסף הזה הוא יצליח לברוח מאדמת אוסטריה אל חוף המבטחים שבארצות הברית, האם הוא יכול לוותר על הכסף ולהעניקו לאשה זרה אומללה ככל שתהיה?

כעבור רגע של התלבטות, החליט הרבי, כי זה הרגע לקבל החלטה זריזה, לא לוותר על המצוה, בפניו עומדת ההזדמנות להעניק חיים לאשה אומללה, הבריחה לחו"ל נועדה למחר, ואילו האשה וילדיה רעבים כבר היום.

בגבורה ללא גבולות, ניגש הרבי בידיים רוטטות אל ארנק הכסף, ורוקן את כל תכולתו לידי האשה, הוא ידע כי הוא מעניק לה את הכסף, שהוא חמצן להצלת חייו, אך לא יכול היה לשאת את המחשבה שיחמיץ מצוות צדקה כה נעלה.

היה זה ממש מסירות נפש ממש, לבטל ברגע אחד את הסיכוי היחיד להצלת חייו של הרבי.

ויהי ממחרת, הרבי אמור לצאת לארצות הברית תוכנית הבריחה מוכנה, המסמכים המזוייפים מוכנים, רק הכסף איננו.

הדקות נוקפות והופכות לשעות, על הרבי כבר לצאת מהבית, אך מה לו יוצא ובורח כשאינו לו כסף לתשלום דמי הבריחה והמסע?

ואז באורח פלא הדבר הגיע לאוזניה של אשה אחת ששמעה על מצוקת הרבי, ולא היססה לפעול, גם היא לא שקלה פעמיים, ולא החמיצה את ההזדמנות להציל חיים, ובזריזות יצאה לרחובה של עיר, כשכל תכשיטיה בידיה, מוכרת צמידים, עגילים וטבעות לכל המרבה במחיר.

בתוך זמן קצר מכרה האשה את כל תכשיטיה, והצליחה להשיג את כל הסכום הדרוש לרבי, אותו מיהרה והניחה לפניו.

הרבי לא השתהה עוד, הודה לאשה ויצא מהבית כשהכסף בידי, עתה יהא לו כסף די והותר לצורך המסע והוא אכן הצליח להשלימו ולהגיע לארצות הברית בריא ושלם משוחרר ומאושר.

בבואו לארצות הברית לא השתהה, ומיהר לגייס את סכום הכסף שנתנה לו האשה, ולשולחו לידיה של אותה אשה שהטיבה עמו ומסרה לו את כל הונה.

רק אז התברר גודל הנס...

בשעה שהאשה מכרה את תכשיטיה, עוד היה ביקוש למוצרי מותרות, כמו תכשיטים, ואנשים היו מוכנים לשלם עליהם הון רב, אך כמה חודשים אחר כך, כשהזדמנה גם לאותה אשה הזדמנות מצויינת לברוח ולהציל את חייה, והיא נזקקה להון רב כדי ליישם את המהלך, אזי התכשיטים כבר היו נטולי כל ערך, לאיש לא היה במה לשלם עבורם, ובדיוק אז במעשה נס פלאי הגיע אליה צרור הכסף, אותו שלח הרבי מארצות הברית, כסף מזומן נוח ונזיל, בעזרתו הצילה את חייה.

סיפור זה שסיפר כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ שליט"א ללמדנו בא, פעמים רבות ניצבת בפנינו מצוה מאתגרת, דמותו של הרבי הבוחר לסכן את חירותו והצלתו, כדי לא לדחות מצוה המגיעה לפניו, ובנוסף, גבורתה של אותה אשה שלא היססה למכור את תכשיטיה למען המצוה, ובסופו של דבר, זה מה שהציל את חייה.

מסירות נפש בלי הטיבנות

התורה אומרת: "וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהְרֹן נְטֵה אֶת יָדְךָ בְּמִטְּךָ עַל הַנְּהָרֹת עַל הַיְאֹרִים וְעַל הָאֲגָמִים וְהֵעַל אֶת הַצְּפַרְדְּעִים עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם" (שמות ח א)

אומר הבעל הטורים: "וְהֵעַל". ב' במסורה. "וְהֵעַל אֶת הַצְּפַרְדְּעִים." "וְהֵעַל אֶת־הַיְאֹרִים הַיְאֹרִים הַיְאֹרִים הַיְאֹרִים" (במדבר כ כה). כדאיתא בפרק מקום שנהגו בפסחים (נג:): מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן לשרפה? נשאו ק"ו לעצמן מצפרדעים, שמסרו עצמן למיתה על קדוש השם ועל כן נמלטו, כדכתיב "וַיִּמְתּוּ הַצְּפַרְדְּעִים מִן הַחֲצֹרֹת וּמִן הַשְּׂדֵת" (פסוק ט) אבל לא מן התנורים. אבל משה ואהרן שנאמר בהן

"יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל" (במדבר כ יב) ולא נשאו ק"ו מצפרדעים, מתו ולא זכו ליכנס בארץ:

בעל הטורים כדרכו, דרש כאן את המסורה, והשוה בין מה שנאמר בצפרדעים 'והעל' לבין מה שנאמר בפטירתו של אהרן 'והעל' והיינו שישנה שייכות בין שניהם.

אלא שיש עלינו להתבונן היטב ולהבין, מהי השייכות של משה ואהרן שלא נכנסו לארץ, לצפרדעים, ומהו הק"ו שהיה עליהם לעשות?

הנה כאמור לעיל, כשחנניה מישאל ועזריה יצאו מביתו של יחזקאל הנביא, הוא אמר להם, שהקב"ה לא יציל אותם אם יחליט נבוכדנאצר לזורקם לכבשן האש, (כנ"ל: רק אחרי שיצאו מביתו, ניגלה הקב"ה שוב ליחזקאל הנביא ואמר לו שהוא יציל אותם, רק רצה הקב"ה שהם ילכו על דעת זה של ינצלו)

ולכאורה לפי זה, לא היה עליהם למסור נפשם, כי הרי יצא מכך חילול השם שאין כמוהו, שכל הגויים מכל אומות העולם, יראו, הנה שלושה יהודים עמדו ניצבים ולא השתחוו לפסל, ומה קרא להם? נזרקו לכבשן האש, היכן האלוקים שלהם? מדוע הוא לא הציל אותם?

ומה עשו חנניה מישאל ועזריה, למדו קל וחומר מהצפרדעים?

דהיינו שהצפרדעים לא נצטוו באופן פרטי שעליהם להיכנס לתנורים, אלא הוראה כללית שעליהם להיכנס לכל מקום וגם לתנורים, וכל צפרדע הייתה יכולה ללכת להיכן שרוצה, וא"כ אלו שנכנסו לתנורים מסרו את עצמן לשריפה ללא שהיה עליהם ציווי מפורש להיכנס לתנורים.

ועוד שלכאורה מה התועלת בזה שיכנסו לתנור ויישרפו שם ואיזה קידוש ה' יצמח מזה. כי הנה הצפרדעים, היו צריכים לקדש שם שמים ולהציק למצרים, והנה אותם צפרדעים שנכנסו לתנור על דעת להישרף איזה קידוש שם שמים היה בזה, היה טוב יותר שישארו בחיים, ויציקו יותר למצרים, אבל הם לא עשו חשבון, אלא אם הקב"ה ציוה להיכנס גם לתנור וזה רצון ה' נעשה זאת בלי חשבונות.

כך אמרו חנניה מישאל ועזריה, אנו לא נשתחוה לפסל, ולמרות שיזרקו אותנו לאש, לא נעשה שום חשבונות, כמו הצפרדעים.

ומאידך: משה ואהרן במעשה של מי מריבה, חטאם היה שעשו חשבון, כיצד לקדש שם שמים.

בספר מדרגת האדם (עמ' צ"ח) מבאר רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל (הסבא מנובהרדוק) הענין יתבאר לפי מה שמבואר במדרש (במדבר רבה יט ט) שיחד לו הקב"ה למשה סלע שידבר אליו דוקא ולא לאחר, וידוע כי תכלית כל הנסים והנפלאות, היא רק לקדש שם שמים, למען יכירו כולם, וישיבו אל לבם גדולתו ויכולתו יתברך והשגחתו הפרטית בכל אופן ומצב, אף להולכים במדבר שמים.

ואיתא במד"ר שם, שהתחילו ישראל לומר: יודע משה חק הסלע, אם הוא מבקש יוציא לנו מים מזה, נמצא משה עומד בספק, אם אשמע להם, אני מבטל דברי המקום, וכו' אמרו לו: הרי סלע כשם שאתה רוצה להוציא מסלע אחר הוצא מזו.

נמצא שהם גרמו למשה בהרהורי לבם ובטענותיהם ספק עצום ומבוכה גדולה, מצד אחד היה שיקול לשמוע לטענת בני ישראל ולהוציא מים מסלע אחר, כדי למנוע חילול השם, שעל ידי כך, לא יהיה להם טענה שכביכול משה ידע שבסלע הזה יש מים ואין כאן שום נס, ולהפך יצא מזה קיגוש השם יותר.

מאידך, היה למשה לדבר אל הסלע שיחד לו ה', כדי שלא לבטל את ציווי הקב"ה, ואף שיצא מזה חילול השם, יהיה מה שיהיה, אם כך הוא נצטווה, אין מקום לשנות ואין לעשות שום חשבונות ושיקולים אחרים.

ובאמת אילו היה יודע משה, כי גם אם יקיים את ציווי ה' יהיה קידוש ה' בלי גרעון, לא היה חת מפני כל, ודעתם של ששים ריבוא אנשים, היה אצלו כאין ואפס לעומת דעת הקב"ה, כי מה נחשב אף אם יתקבלו כל דעות בני אדם מיום ברוא אלקים אדם על הארץ עד סוף כל הדורות מכל אומה ולשון, חכמים ומבינים לעומת דבר ה'?

אלא שדברי בני ישראל להוציא מים מסלע אחר, גרמו למשה פחד פן לא יתקיים קידוש ה' ולא יצא לפועל כונת הקב"ה, כי כל כונת ה' הכללית בכל הנסים, הוא להגדיל שמו בקרב הארץ, וכמ"ש ולמען

ספר שמי בכל הארץ, ואם יאמרו בני ישראל כי זה מעשי טבע, לפי שיודע חק הסלע, א"כ כל עיקרו של נס הוא לבטלה.

ולכן היה משה רבנו עומד ושוקל באיזה אופן יגדל הקידוש ה' אם משינוי קצת דיבורו של מקום לצורך שעה, או מקיום דברי המקום בתמימות?

ואיך הכריע משה רבינו את הספק? הנה מבואר ברש"י ז"ל (במדבר כ י"א) שהם דברו לסלע אחר, כי הכריע בדעתו כי הקידוש השם יהיה דוקא אם ידבר אל הסלע שבקשו כל ישראל, שלא יהיה להם שום הרהור ופתחון פה לטעון עליו, ועי"ז יכירו כולם כי אין עוד מלבדו, וגם יהיה להם התלמדות מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה, מכל מקום מקיים דיבורו של מקום, ק"ו אנו. (רש"י שם פסוק י"ב)

ולכן משה בחר באופן הזה מאשר לבחור בקיום דברי הקב"ה, מפני הפחד שיצא מכך חילול השם, שאם יעשה כמו שהוא מצווה מפי הקב"ה, ישארו עם חשד שידע משה את טיב הסלע הזה שיש בו מים, ואין לך חילול השם יותר גדול מזה.

ולכן בתחילה משה דיבר אל הסלע כמו שאמר לו הקב"ה, והסלע לא נתן מים, כיון שלא על הסלע הזה צוהו הקב"ה, אלא מכח החשבון הטהור הניצל מכל נגיעה עצמית, לברוח מחילול השם ולהגדיל הקידוש השם, נתן לו עוז ותעצומות שלא להביט על זה והכה אותו שתי פעמים עד שיצאו מים, אמנם לפי חשבון זה צריכין להבין מדוע נענש על זה?

איתא במדרש רבי יהודה ב"ר סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר: משה הכה את הסלע וכל הצורים שבמדבר הובקעו והיו מוציאים מים שנאמר "יִבְקַע צָרִים בַּמִּדְבָּר וַיִּשְׁקַף פְּתָהֲמוֹת רֶבֶה" (תהלים ע"ח ט"ו) וכך אמרו במדרש רבה (שם) וּמִנֵּן שָׁאֵף אוֹתוֹ סֵלַע שְׁאֲמְרוּ יִשְׂרָאֵל עָלָיו וְכָל סֵלַע וְסֵלַע וְצָרוֹר שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם הָיוּ מוֹצִיאִים מֵיִם, שְׁנֵאֲמַר (תהלים עח, טו): "יִבְקַע צָרִים בַּמִּדְבָּר וַיִּשְׁקַף פְּתָהֲמוֹת רֶבֶה"

אם כן לא היה למשה רבנו לעשות שום חשבונות, אלא לעשות בדיוק את מה שנצטווה מפי הקב"ה, שהרי ברגע שהיה מדבר אל

הסלע כפי שניצטווה, פתאום כל הסלעים היו מוצאין מים והיה מתקדש שמו של הקב"ה בעולם.

מימלא יובן דברי הבעל הטורים: חנניה מישאל ועזריה נשאו ק"ו מהצפרדעים שלא לעשות שום חשבון, אלא לעשות רצון ה' בתמימות, למרות שעל ידי כך היה יוצא חילול השם שהקב"ה לא הציל אותם.

משא"כ משה ואהרן שעשו חשבון איך לקדש שם שמים, ולא עשו את ציווי השם כפי שנצטוו, ועל זה אמר להם הקב"ה למשה ואהרן, יען לא האמנתם בי להקדישני, והיינו שהתביעה עליהם הייתה מדוע דאגתם כביכול לקידוש ה' ולא האמנתם בי שאני יודע כיצד לקדש את שמי בעולם, ולא למדו ק"ו מהצפרדעים לעשות את ציווי השם בלי חשבונות, ולבסוף משה ואהרן גרמו לחיסרון בכבוד שמים, ולכך נענשו שלא נכנסו לארץ ישראל.

אומר חכם שלום הכהן זצ"ל (ראש ישיבת פורת יוסף) שזה לימוד גדול עבורנו, אם משה ואהרן היתה עליהם טענה שלא לעשות חשבונות, אע"פ שבודאי כל החשבונות שלהם היו רק איך יתקדש שם שמים יותר, כ"ש אדם רגיל, שאמור לא לעשות חשבונות.

שהרי אנחנו מלאים נגיעות וחשבונות של תאוות וכבוד, ויכולים להטות את התורה כמו שאנחנו חושבים, ולא לעשות חשבונות שמים, ולכן עלינו לעשות הכל כפי מה שכתוב בשו"ע, ומסכן אדם שעושה חשבונות, הכבוד שמים הכי גדול הוא לעשות כמו שכתוב.

והדברים הללו הם נוראים, על מי אנו מדברים כאן? על משה רבינו שהקב"ה העיד עליו "בכל ביתי נאמן הוא" ואעפ"כ אמר לו הקב"ה "יען לא האמנתם בי" מכאן לומדים אנו שכאשר האדם אינו נצמד לציווי ה' במדויק... הוא עלול להגיע למצב של "לא האמנתם בי".

על האדם לידע, שעליו לעשות את ציווי ה' ללא חשבונות, ואף שלפעמים נדמה שאם נעשה אחרת או שנשנה מעט את ההנהגה, יתרבה כבוד שמים, אפילו הכי, צריך האדם לעשות את מה שמוטל עליו, ומשמים יסייעו בעדו שיצא מזה רק קידוש ה'.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679